

## Posudek na diplomovou práci

*Obraz války u Georgese Bataille*

Vypracoval: Jakub Zítka

Autor si vytkl v mnoha ohledech velice nelehký úkol. Psát o Bataillovi je vzhledem k programově ambivalentnímu charakteru jeho myšlení velice obtížné samo o sobě. Těžko se zde vyhnout patosu či programovým formulacím. Ještě obtížnější je vytyčit si u něho nějaké téma a sledovat jeho proměny napříč texty z různých období. Velice potěšující je, že autor se podle mého názoru tohoto úkolu zhostil velice dobře.

Téma války – ve velmi širokém smyslu, který by se (snad) dal postihnout antickým výrazem *polémos* – je pro Bataille tématem bezpochyby zcela klíčovým. Nejen proto, že sama válka ve velmi doslovném smyslu (vzpomeňme například na jeho brilantní analýzu fašismu) se nejednou stala předmětem jeho reflexe (ať už jde o reflexi historickou nebo o reflexi aktuálního dění), ale možná především proto, že toto myšlení nás konfrontuje s obrazem univerza, jehož „polemický“ aspekt představuje samu jeho podstatu – může se jednat o všeobecnou ekonomii, o svrchovanost, ale také o sexualitu nebo ve volnějším slova smyslu o pojem vnitřní zkušenosti. Ba dokonce bychom se mohli odvážit říci – a autor to, zdá se mi, jasně naznačuje –, že právě tento aspekt tvoří svorník, uvádějící do překvapivých souvislostí všechna výše zmiňovaná témata (a mnohá další).

Za jednoznačný klad práce pokládám to, že autor se nezaměřuje jen na pojem války *stricto sensu*, nýbrž snaží se stopovat genezi tohoto pojmu a inspirační zdroje, jimiž se Bataillova reflexe v tomto konkrétním případě živila (je zde samozřejmě Nietzsche a Hegel, ale také Marcel Mauss a další). Je potom logické, že práci otevírá úvaha o smrti boha jakožto (kromě jiného) garanta lidské identity a o korelativním „zrození“ Acefala. Acefal se autorovi stává emblematickou figurou, vyjadřující v kondenzované podobě lidskou situaci v univerzu bez božské instance (k pozoruhodnému výkladu „bezhlavosti“ srv. str. 16 a násl., ale neméně instruktivní je i výklad dalších Acefalových atributů, jak je známe ze slavné Massonovy kresby), ale umožňující rovněž důsledně uvažovat o onom univerzu „bez hierarchického řádu věcí“, jak je Bataille v podivuhodné podobě podniká například v textech psaných pro revue *Dokumenty*.

Od Acefala se autor dostává k úvaze o zákazu (a samozřejmě transgresi) a pojmu svrchovanosti – ten bude pro Bataillovo pojetí války velmi podstatný; vzpomeneme si, že právě pojmem svrchovanosti je definována heterogenita, která představuje základní stavební kámen pro Bataillovu interpretaci fašismu.

Právě pojmu heterogenity je věnována třetí kapitola práce. Zde už se dostáváme k samotnému jádru věci, neboť v pojmu heterogenity jakožto „absolutní jinakosti“ (str. 40 – tento jinak zprofanovaný termín je zde nanejvýš vhodný) Bataille nachází jednak východisko ke svému výkladu fašistické ideologie, a jednak jej obdařuje charakteristikami, které budou od jeho další reflexe tohoto fenoménu neodmyslitelné i v pozdějších spisech. Velmi pěknou ilustrací afektivního prožitku heterogenity je krátký exkurs k Bataillově (česky nevydané) próze *Nebeská modř* na str. 44-45.

Chápeme potom, proč je samostatná kapitola věnována pojmu prokleté části – spis o všeobecné ekonomii, jak je zřejmé, představuje rozšíření oněch „neproduktivních“ aspektů, spojených s pojmem heterogenity, na *celé* univerzum. Tento posun je velice podstatný: od konkrétní analýzy jednoho historického jevu (fašismu) Bataille posléze dospívá k perspektivě, v jejímž rámci *něco jako válka*

charakterizuje živou hmotu jako takovou. Bataillova radikalita se ve vší své důslednosti vyjevuje právě v tomto posunu.

Navzdory tomu, že práce traktuje celou řadu bataillovských motivů, které se nezdají týkat přímo války, je vzhledem k výše uvedenému její strukturace nanejvýš logická. Autor tento postup přehledně shrnuje v obsáhlém závěru, kde všechny výše zmíněné pojmy usouvztažňuje a oprávněně podotýká, že Bataillova nepopiratelné fascinace fenoménem války (která ovšem nemá nic společného s nějakým militantismem) je dána tím, že válka je projevem „nekontrolovatelného násilí, které vrhá člověka mimo sebe a jeho diskontinuitní hranice“ (str. 66). Vzhledem k takovéto „definici“ je snadno pochopitelné, že válka může skutečně představovat klíč k celému Bataillovu myšlení.

Celkově práci hodnotím velice kladně: je kultivovaně napsaná, autor se v Bataillových textech bravurně orientuje a z argumentačního hlediska (pokud lze o nějaké důsledné argumentaci mluvit, ale to je jednoduše dáno labyrintickým charakterem Bataillova myšlení jako takového) jí není co podstatného vytknout. Vzhledem k výše uvedenému rád navrhuji předloženou práci hodnotit jako **výbornou**.

Praha, 30. 8. 2020    Josef Fulka